

MUSIQA MADANIYATI FANIDAN UMUMIY O'RTA PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi musiqa madaniyati yo'nalishi bo'yicha umumiy ta'lim maktabi o'qituvchilariga qo'yilgan minimum bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test variantlarini strukturasi va qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida olingan qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar kiritilishi mumkin.

I. Milliy o'quv dasturi asosida kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan Musiqa madaniyati fani bo'yicha o'quvchilarga sinflar kesimida qo'yiladigan talablarga to'liq javob bera oladigan ularni nazariy jihatlarini juda yaxshi ochib bera oladigan bo'lishi lozim. O'quv maqsadlarini to'g'ri qo'ya olishi va baholash mezonlarini ushbu maqsadlar asosida ishlay olish layoqatiga ega bo'lishi lozim.

II. Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholash test sinovi asosida amalga oshiriladi

Musiqa madaniyati yo'nalishi bo'yicha umumta'lim maktabi o'qituvchilarini musiqa madaniyati fanidan bilimlarini baholashning test sinovi orqali aniqlanadi.

Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashda faoliyat turlarini va mazmun sohalari

Musiqa madaniyati fani bo'yicha malaka talablari va milliy dastur asosida o'quvchilarga 1-7-sinflar kesimida qo'yiladigan talablarga to'liq javob bera oladigan darslik va o'quv-qo'llanmalarni mazmunini qamrab oladi:

1. Musiqa madaniyati fanidan talabgorning tinglash faoliyati bo'yicha bilim tayyorgarligini baholash;
2. Talabgorning musiqa madaniyati fanidan jamoa bo'lib kuylash faoliyatini baholash.
3. Talabgorning musiqa madaniyati fanidan musiqa savodi bo'yicha bilimlarini baholash (ko'rsatilgan manbalar asosida)
4. Talabgorning musiqa madaniyati fanidan musiqa ijodkorligi bo'yicha ko'nikmalarini baholash.

Bu qismga doir topshiriqlar pedagog mutaxassislarni egallashi lozim bo'lgan, minimum bilim darajasi uchun zarur va yetarli bo'ladigan musiqa madaniyati faniga oid bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni baholashga mo'ljallangan topshiriqlardan iborat bo'ladi.

1. Folklor musiqasi.
2. Simfonik orkestr.
3. O'zbek xalq cholg'ulari orkestri.
4. Xor san'ati.

5. Musiqada vokal simfonik janrlar”
6. “Sahnaviy musiqa asarlari
7. Opera san’ati. O‘zbek musiqasida opera janri
8. Mumtoz musiqa.
9. O‘zbek xalq musiqasining mahalliy uslublari.
10. Sharq xalqlari mumtoz musiqasi.
11. Yevropa mumtoz musiqasi.
12. Musiqa turlari. O‘zbek zamonaviy musiqasi
13. Estrada musiqasi.
14. Televideniye va kino musiqasi.
15. Musiqa madaniyati haqida tushuncha
16. Innovatsion ta’lim metodlari texnologiyalarini yaratish.

Eslatma 1: Musiqa madaniyati fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo‘lib, ular musiqa madaniyati fanining amaldagi o‘quv dasturi hamda milliy o‘quv dasturi talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va mavzular kesimiga bo‘linadi hamda kodifikatorida keltiriladi.

III. Pedagogning umumiy musiqa madaniyatiga oid kompetensiyalarini baholash

Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi ko‘nikma turlari baholanadi:

1. Bilish;
2. Tahlil qilish.

Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi **test turlaridan** iborat bo‘lishi mumkin:

- Y1 – bitta to‘g‘ri javobga ega muqobil javobli test topshirig‘i
- Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i
- Y3 – dixotom (“to‘g‘ri – noto‘g‘ri” shaklidagi) test topshirig‘i

Eslatma 2: Ba’zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

IV. Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi va test sinovida beriladigan topshiriqlar

Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagilardan iborat bo‘lishi mumkin:

1. Tinglangan asarni nomini, mazmunini va mualliflarini aytib bera oladi.
2. Malaka talablari, milliy dastur asosida jamoa bo‘lib kuylash uchun berilgan asarlarni mazmuni va mualliflari haqida ma’lumot beradi.
3. Musiqa savodi bo‘yicha nazariy bilimlar test asosida olinadi.
4. Darslikda berilgan kuy qo‘shiqlarning ritmik usullarini bir biridan ajrata oladi.

Eslatma 3: Ba'zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.

V. Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi sinovi spetsifikatsiyasi

№	Baholanadigan talablar mazmuni	Mazmun sohasi	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Baholadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daq)	Murakablik darajasi	Ball
1.	Musiqa tinglash	I	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
2.	Jamoabo'lib kuylash	II	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Tahlil qilish	1,5	I	2
3.	Musiqa savodi	III	3	1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	I	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
4.	Musiqiy ijodkorlik	IV	1	1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2
5.	Folklor musiqasi	V	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Bilish	1,5	III	2
6.	Simfonik orkestr.	VI	3	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
7.	O'zbek xalq cholg'ulari	VII	2	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y3	Tahlil	1,5	II	2

	orkestri					qilish			
8.	Xor san’ati.	VIII	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2
9.	Musiqada vokal simfonik janrlar”	IX	2	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	I	2
10.	Sahnaviy musiqa asarlari	X	3	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
11.	Mumtoz musiqa.	XI	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	I	2
12.	O‘zbek xalq musiqasining mahalliy uslublari.	XII	2	1	Y1	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y2	Bilish	1,5	II	2
13.	Sharq xalqlari mumtoz musiqasi.	XIII	3	1	Y1	Tahlil qilish	1,5	II	2
				1	Y2	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Bilish	1,5	III	2
14.	Yevropa mumtoz musiqasi.	XIV	3	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Bilish	1,5	I	2
15.	Musiqa turlari.	XV	2	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2

	O'zbek zamonaviy musiqasi								
16.	Estrada musiqasi.	XVI	2	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	I	2
17.	Televideniye va kino musiqasi.	XVII	2	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
18	Musiqada madaniyati haqida tushuncha.	XVIII	2	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
	Jami:		40				60 minut		80
					Y1- 25	Bilish- 25		I daraja -14	
					Y2- 7	Tahlil qilish- 7		II daraja -15	
					Y3- 8	15		III daraja - 12	

Eslatma 4: test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

V. Musiqada madaniyati fani bo'yicha bilimlarni baholashning qismlari bo'yicha qiyosiy ko'rsatkichlar

№	Test sinovi qismlari	Qamrab olingan mazmu	Tops hiriqlar soni	Ajrati lgan vaqt	Ajrati lgan ball	Murakkablik darajasi	Aqliy faoliyat turi
----------	-----------------------------	-----------------------------	---------------------------	-------------------------	-------------------------	-----------------------------	----------------------------

		n sohalari					
II	Pedagogning musiqa fanidan tayyorgarligi ni baholash	I – VII	40	60	80	I daraja- 14 II daraja- 15 III daraja-12	Bilish — 25 Tahlil qilish — 15

VI. Musiqa madaniyati fani mazmun elementlari kodifikatori

Musiqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun faning mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim muassasalari oʻqituvchilariga qoʻyiladigan oʻquv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Musiqa madaniyati fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim maktablarida oʻqitiladigan Musiqa madaniyati fani dasturida koʻzda tutilgan barcha mazmun elementlarini va malaka talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida Musiqa madaniyati fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I.		Musiqa tinglash
1.1	1.1.1	Tinglash uchun berilgan asarni janrini farqlaydi
	1.1.2	Tinglash uchun berilgan asar nomi va uning muallifi haqida tushuncha bera oladi.
II.		Jamoa boʻlib kuylash
2.1	2.1.1	Vokal xor malakalari
	2.1.2	Qoʻshiq aytish qoidalariga amal qiladi
III.		Musiqa savodi
3.1	3.1.1	Notalarning nomlanishi,oktavalari

	3.1.2	Notalarning bo‘linishi va pauzalar
	3.1.3	Oddiy va murakkab o‘lchovlar,dirijorlik
	3.1.4	Major va minor tonalliklari, ton va yarim ton
	3.1.5	Alteratsiya belgilari, templar
	3.1.6	Dinamika belgilari
	3.1.7	Intervallar
	3.1.8	Uch tovushliklar
	3.1.9	Akkordlar
IV.		Musiqiy ijodkorlik
4.1	4.1.1	Kuyga ritmik jo‘r bo‘la oladi
V.		Folklor musiqasi
5.1	5.1.1	O‘zbek xalq aytimlari
	5.1.2	Xalq qo‘shiqlari va raqslari
	5.1.3	Bayram va mavsum qo‘shiqlari
	5.1.4	Xalq cholg‘ulari
	5.1.5	Dostonchilik
VI.		Simfonik orkestr
6.1	6.1.1	Simfonik orkestr turlari
	6.1.2	Simfonik orkestr kelib chiqish tarixi
	6.1.3	Simfonik orkestrning guruhleri va cholg‘ulari
VII.		O‘zbek xalq cholg‘ulari orkestri.
7.1	7.1.1	O‘zbek xalq cholg‘ulari orkestri turlari
	7.1.2	O‘zbek xalq cholg‘ulari orkestrining kelib chiqish tarixi
	7.1.3	O‘zbek xalq cholg‘ulari orkestrining guruhleri
VIII		Xor san’ati
8.1	8.1.1	Xor tuzilishi va turlari
IX		Musiqada vokal simfonik janrlari
9.1	9.1.1	Qasida janri
	9.1.2	Kantata va oratoriya

X		Sahnaviy musiqa asarlari
10.1	10.1.1	Opera san'ati va balet
	10.1.2	O'zbek musiqasida opera janri
	10.1.3	Musiqali drama va komediya
	10.1.4	Operetta, bolalar uchun yaratilgan opera va musiqali ertaklar
XI		Mumtoz musiqa.
11.1	11.1.1	Mumtoz kuylar
	11.1.2	Mumtoz ashula. Katta ashula
	11.1.3	Maqom. Maqom tarixi va uning kelib chiqish tarixi.
	11.1.4	O'zbek xalq musiqasining mahalliy uslublari.
	11.1.5	4 ta katta vohta kelib chiqish tarixi, cholg'ulari va musiqasi
XII		Sharq xalqlari mumtoz musiqasi.
12.1	12.1.1	Sharq taronalari festivali
	12.1.2	Sharq xalqlari mumtoz musiqasi ularning kelib chiqish tarixi va cholg'ulari.
XIII		Yevropa mumtoz musiqasi.
13.1	13.1.1	Yevropa mumtoz musiqasi haqida tushuncha
	13.1.2	Vena klassik maktabi namoyondalari
	13.1.3	Jahon tan olgan kompozitorlar
XIV		Zamonaviy musiqa va uning asosiy xususiyatlari
14.1	14.1.1	Musiqa turlari. O'zbek zamonaviy musiqasi
	14.1.2	XX asr O'zbekiston musiqa madaniyati. V. Uspenskiy hayoti va ijodi
	14.1.3	Yunus Rajabiy
XV		Estrada musiqasi.
15.1	15.1.1	B. Zokirov va Yalla guruhi
	15.1.2	Ommabop musiqa

XVI		Televideniye va kino musiqasi.
16.1	16.1.1	Televideniye va kino musiqasi. Zamonaviy sauntreklar
	16.1.2	Mirxalil Maxmudov, Manas Leviyev, Ikrom Akbarov, Doni Zokirovlarning kino musiqasida tutgan o‘rni.
XVII		Musiqqa madaniyati haqida tushuncha.
17.1	17.1.1	Sharq allomalari musiqqa haqida
	17.1.2	Ma’rifatparvarlik davri musiqqa madaniyati
	17.1.3	XIX-XXI asr musiqqa madaniyati. M.Tojiyev ijodiyoti

VIII. Musiqqa madaniyati fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarining baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko‘ra baholanadi.

1. To‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli yopiq testning baholash mezonlari

A. agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball;

B. agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball.

Yakuniy qoidalar

Mazkur hujjatga aprotatsiyalar natijasida olingan qo‘shimchalar o‘zgartirishlar va tuzatishlar kirgizish mumkin.

Test sinovlariga tayyorgarlik ko‘rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

1. G.Sharipova. Musiqqa o‘qitish metodikasi. Toshkent. Turon- Iqbol 2011y; 2015y
2. G.Sharipova Musiqqadan metodikasidan paktikum. Toshkent, Turon-Iqbol 2016
3. X.Hasanova “Qo‘shiqqlar sehri” Musiqqa 2011y
4. X.Hasanova “Mening diyorum” Musiqqa 2014y
5. “O‘zbekiston vatanim manim” G.Gulom nomidagi NMIU 2006, 2009, 2010y
6. D. Omonullayeva “Alifbo qo‘shiqqlari” Toshkent. G‘.G‘ulom nomidagi NMIU 2007 yil
7. D.Omonllayeva “Estrada xonandaligi” Toshkent Musiqqa nashriyoti 2007 yil
8. N.Norxo‘jayev “Bolaligim podsholigim” Musiqqa 2007 yil
9. N.Norxo‘jayev “Yaxshi bola” Musiqqa 2011 yil
10. G.Agayeva “Musiqqa nazariyasi” G.Gulom nomidagi NMIU 2016
11. A.Azimova va boshqalar “Solfedjio” 1-sinf G‘.G‘ulom nomidagi NMIU 2016 yil
12. N.Sharafiyeva “Xor sinfi” G‘.G‘ulom nomidagi NMIU 2007 yil
13. B.Shamaxmudova “Xor o‘qitish metodikasi” Musiqqa nashriyoti 2015
14. I.Akbarov “Musiqqa lug‘ati” 1997 yil

15. Калмиков-Фридкин. Элементарная теория музыки. Москва, Из-во Музыка 2003й
16. П.Чайковский “Детский альбом” Изд-во музыка 1988 й
17. Р.Шуман «Албом для юношества» Изд-во музыка 1988 й
18. G.Mansurova “Qo’shig’im jon qo’shig’im” G’.G’ulom nomidagi NMIU 2016 yil
19. А.Караматов “Узбекские народные инструменты” Изд-во Г.Гуляма 1979 йил.
20. Urmanova Lola Akbarovna, Trigulova Adelya Xusainovna, Ibragimova Gavhar Amanbayevna “MUSIQA NAZARIYASI” Toshkent-2013

WWW.TAJI.UZ